

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 574/2021-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného [REDAKOVANÉ], advokátom, [REDAKOVANÉ], proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Cdo 23/2018 z 29. júna 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 5. novembra 2020 domáha vyslovenia porušenia jeho základných práv vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj svojho práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutím všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Ďalej v ústavnej sťažnosti ústavnému súdu navrhuje, aby uvedené rozhodnutie zrušil a vec vrátil všeobecnému súdu na ďalšie konanie a priznal tiež sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Okresný súd Žilina (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 7 C 330/2015 z 24. februára 2016 zaviazal sťažovateľa zaplatiť navrhovateľovi špecifikovanú sumu spolu s príslušenstvom, a to z titulu náhrady škody, ktorá bola navrhovateľovi spôsobená trestným činom lúpeže, zo spáchania ktorého bol sťažovateľ uznaný vinným, pričom navrhovateľ ako poškodený bol so svojím nárokom na náhradu škody odkázaný na civilný proces. Odvolaniu sťažovateľa, ktoré proti uvedenému prvostupňovému rozhodnutiu podal, nebolo vyhovené a Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 10 Co 295/2016 z 23. februára 2017 napadnuté rozhodnutie ako vecne správne potvrdil. Dovolanie sťažovateľa uplatnené proti odvolaciemu rozhodnutiu bolo rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

(ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 5 Cdo 23/2018 z 29. júna 2020 (ďalej len „namietaný rozsudok“) ako nedôvodné zamietnuté.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uvádza, že v konaní, v ktorom navrhovateľ uplatňoval nárok na náhradu škody spôsobenej mu trestným činom sťažovateľa, vznesol sťažovateľ pred okresným súdom námietku premlčania s odôvodnením, že v danej veci došlo k uplynutiu objektívnej desaťročnej premlčacej lehoty podľa § 106 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Okresný súd však námietku premlčania odmietol dôvodiť, že táto bola vznesená v rozpore s dobrými mravmi. Okresný súd tento postup zdôvodnil argumentujúc, že objektívna premlčacia lehota začala plynúť už od okamihu škodnej udalosti, teda od 21. novembra 2003 a uplynula 21. novembra 2013, avšak navrhovateľ ako poškodený vo vedenom trestnom konaní mohol nárok na náhradu škody kvalifikovane uplatniť až po vznesení obvinenia sťažovateľovi, ku ktorému došlo so značným časovým odstupom od spáchania dotknutého trestného činu, a to až 20. novembra 2013, pričom navrhovateľ ako poškodený bol s uvedenou skutočnosťou oboznámený až po uplynutí objektívnej premlčacej lehoty, ktorá uplynula deň po vznesení obvinenia sťažovateľovi, teda 21. novembra 2013. Okresný súd bol tak toho názoru, že navrhovateľ preukázal dôvody, ktoré mu objektívne bránili uplatniť svoj nárok v predpísanej lehote, teda že márne uplynutie objektívnej premlčacej lehoty nezavinil, pretože na jeho strane existovala objektívna prekážka brániaca mu v riadnom uplatnení nároku, ktorou bolo nezistenie konkrétnej osoby zodpovednej za vznik škody v objektívnej premlčacej lehote orgánmi činnými v trestnom konaní. S takýmto postupom okresného súdu sa pri posudzovaní odvolania sťažovateľa stotožnil aj krajský súd.

4. Sťažovateľ vysvetľuje, že v dovolaní, ktoré proti odvolaciemu rozhodnutiu podal, vyvodil prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku, teda že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Podľa názoru sťažovateľa sa najvyšší súd pri posúdení jeho dovolania dopustil svojvôle a arbitrárnosti. Argumentuje, že najvyšší súd síce konštatoval, že právna otázka, ktorú sťažovateľ vo svojom dovolaní formuloval, je už vyriešená skoršou judikatúrou najvyššieho súdu, od ktorej sa odvolací súd pri riešení dotknutej právnej otázky neodklonil, podľa mienky sťažovateľa však takáto judikatúra v rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu v skutočnosti neexistuje. Podľa neho totiž ani jeden judikát, na ktorý najvyšší súd v namietanom rozsudku poukázal, nie je skutkovými okolnosťami podobný so sťažovateľovou vecou, pričom precedens (judikát) zaväzuje a je aplikovateľný, iba pokiaľ sú skutkové okolnosti prípadu podobné. Sťažovateľ tiež poukazuje na to, že jeden z označených judikátov bol najvyšším súdom vydaný až po podaní dovolania sťažovateľa a ďalší je zase rozhodnutím ústavného súdu, ktoré nemožno zaradiť do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Najvyšší súd podľa vyjadrenia sťažovateľa svojím rozhodnutím vlastne vyvodil pravidlo, že v prípade škody spôsobenej úmyselne (t. j. aj trestným činom) sa neprihliada na objektívnu zložku premlčacej doby. Podľa sťažovateľa tak najvyšší súd prekročil úlohu súdnictva, a to tým, že z konkrétnej aplikácie právnej normy (§ 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka) *de facto* vytvoril nové všeobecné pravidlo, teda všeobecnú normu, na túto úlohu však nie je povolaný, pretože prináleží len moci zákonodarnej.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou argumentácie obsiahnutej v ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa o arbitrárnosti posúdenia jeho dovolania najvyšším súdom, ktorý podľa mienky sťažovateľa odkázal v jeho veci na judikatúru neaplikovateľnú na jeho prípad z dôvodu skutkovej odlišnosti a ktorý podľa názoru sťažovateľa prekročil svoju právomoc, keď namiesto interpretácie práva, ku ktorej je povolaný, kreoval novú právnu normu.

6. Ústavný súd sa oboznámil s obsahom namietaného rozsudku najvyššieho súdu, aby posúdil, či v označenom prípade sťažovateľa najvyšší súd náležite zodpovedal relevantné otázky formulované sťažovateľom v ním podanom dovolaní a súčasne či výklad súdom aplikovaných právnych noriem neodporuje ich podstate a zmyslu, teda či je namietaný rozsudok najvyššieho súdu ústavnoprávne akceptovateľný.

7. Najvyšší súd v odôvodnení namietaného rozsudku konštatoval, že otázka premlčania a dobrých mravov bola riešená vo viacerých prípadoch dovolacím súdom, ako aj ústavným súdom. V nadväznosti na to poukázal na konkrétne rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 137/2017 z 22. marca 2018, v ktorom tento vysvetlil, že rozpor s dobrými mravmi spočíva v tom, že výkon práva sa prieči spoločensky uznávaným názorom, ktoré vo vzájomných vzťahoch určujú, aký má byť obsah ich konania, aby bol súladný so všeobecnými zásadami spoločnosti. Vo všeobecnosti ide o prípad konania v rozpore s dobrými mravmi vtedy, keď konajúci síce formálne postupuje v medziach svojho práva, ale realizáciou tohto práva sleduje poškodenie druhého účastníka právneho vzťahu. V takom prípade síce ide o výkon práva, avšak výkon práva v rozpore s dobrými mravmi, pre ktorý je typické, že konajúcemu v skutočnosti nejde o dosiahnutie cieľov, ktoré právo s takým konaním spája, ale mu ide o to, aby vedľajšie účinky jeho konania viedli k stavu jemu vyhovujúcemu, avšak poškodzujúcemu druhú stranu. Taký výkon práva, i keď je so zákonom formálne v súlade, je v skutočnosti výkonom práva iba zdanlivým, lebo jeho účelom nie je vykonať (svoje) právo, ale poškodiť právo (niekoho iného).

V nasledujúcom bode odkázal najvyšší súd na ďalšie svoje rozhodnutie č. k. 3 Cdo 441/2013 z 31. marca 2016, v ktorom vyslovil, že uplatnenie námietky premlčania sa prieči dobrým mravom v tých výnimočných prípadoch, v ktorých je výrazom zneužitia tohto práva na úkor účastníka, ktorý márne uplynutie premlčacej doby nezavinil, pričom § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka je všeobecným ustanovením hmotnoprávneho charakteru, ktoré dáva konajúcemu súdu možnosť posúdiť, či je výkon subjektívneho práva v súlade s dobrými mravmi a v prípade, že tomu tak nie je, požadovanú ochranu odoprieť. Postup v zmysle citovaného ustanovenia Občianskeho zákonníka je však namieste iba v ojedinelých a výnimočných prípadoch, a to vtedy, ak je vznesenie námietky premlčania výrazom zneužitia práva v neprospech toho účastníka konania, ktorý márne uplynutie premlčacej doby nezavinil a voči ktorému by nepriznanie jeho nároku súdom v dôsledku uplynutia premlčacej doby bolo neprimerane tvrdým postihom v porovnaní s rozsahom a charakterom uplatňovaného práva a dôvodmi, pre ktoré svoje právo neuplatnil včas. Preto sú pre odopretie účinkov vznesenej námietky premlčania z dôvodu ich rozporu s dobrými mravmi rozhodujúce individuálne okolnosti, za ktorých bola námietka premlčania uplatnená.

Napokon poukázal najvyšší súd na nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 33/2012 z 3. októbra 2012, ktorý rovnako ako najvyšší súd judikoval, že uplatnenie námietky premlčania sa môže priečiť dobrým mravom len vo výnimočných prípadoch, keď by bolo na úkor strany konania, ktorá márne uplynutie premlčacej lehoty nezavinila, alebo keď by sa aprobovalo konanie, ktoré je *contra bonos mores*.

S poukazom na citovanú judikatúru najvyšší súd v namietanom rozsudku zhrnul, že je judikatúra najvyššieho súdu a ústavného súdu v otázke námietky premlčania v kontexte s dobrými mravmi jednotná, keď podľa nej môže byť uplatnená námietka premlčania posúdená ako odporujúca dobrým mravom len v takom prípade, ak by druhému účastníkovi takýto výkon práva spôsobil neprimeranú tvrdosť, šikanu, a to s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu. Aplikácia inštitútu dobrých mravov na vznesenú námietku premlčania prichádza do úvahy iba vo výnimočných a v ojedinelých prípadoch, keď táto výnimočnosť bude spočívať napríklad v tom, že vznesenie námietky premlčania má povahu šikanózneho uplatňovania práva, zneužitia práva a pod., pričom jednou z podstatných okolností, na ktoré by mal konajúci súd pri rozhodovaní prihliadať, je aj skutočnosť, či účastník, na úkor ktorého bola námietka premlčania vznesená, uplynutie premlčacej doby zavinil, resp. aj tá skutočnosť, či mohol nejakým spôsobom ovplyvniť uplatnenie svojho práva. Na druhej strane by však mala byť aplikácia tohto inštitútu len výnimočná a nemala by zhojovať neznalosť zákona, t. j. neznalosť plynutia premlčacích dôb.

Najvyšší súd napokon v závere konštatoval, že tak odvolací súd, ako aj súd prvostupňový rozhodli v súlade s prezentovanou judikatúrou, keďže náležite preskúmali existenciu osobitných okolností týkajúcich sa vznesenia námietky premlčania, kde tieto spočívali v tom, že na strane navrhovateľa ako poškodeného existovala objektívna prekážka, ktorá mu bránila uplatniť svoj nárok riadne v rámci plynutia objektívnej premlčacej doby a ktorou bolo nezistenie konkrétnej osoby zodpovednej za vznik škody (páchateľ a trestného činu, ktorým bola škoda spôsobená) v objektívnej premlčacej lehote. Navrhovateľ teda uplynutie danej premlčacej lehoty nezavinil, postupoval s dostatočnou mierou starostlivosti a opatrnosti, keď náhradu škody uplatnil najprv voči neznámych páchatelom a následne, hneď ako to bolo objektívne možné, teda po ich zistení, aj voči konkrétnym osobám. Najvyšší súd bol toho názoru, že prihliadnutie na vznesenú námietku premlčania a zamietnutie uplatneného nároku na náhradu škody pre premlčanie by bolo v okolnostiach posudzovaného prípadu popretím princípu spravodlivosti.

8. K znakom právneho štátu a medzi jeho základné hodnoty patrí neoddeliteľne princíp právnej istoty, ktorého neopomenuteľným komponentom je predvídateľnosť práva, ktorá zahŕňa požiadavku, podľa ktorej obdobné situácie musia byť rovnakým spôsobom právne posudzované, inými slovami, na určitú právne relevantnú otázku pri opakovaní v rovnakých podmienkach je potrebné dať rovnakú odpoveď (IV. ÚS 14/07). Precedenčná (judikatórna) záväznosť rozhodnutí najvyššieho súdu znamená, že ak bol k určitej právnej otázke vyslovený právny názor v stanovisku najvyššieho súdu, sú všetky všeobecné súdy vrátane samotného najvyššieho súdu povinné pri svojom rozhodovaní z neho vychádzať, lebo stanovisko je pre nich záväzné. Vyplýva to z postavenia najvyššieho súdu, ktorý *ex lege* sleduje a vyhodnocuje právoplatné rozhodnutia súdov v občianskom súdnom konaní a na ich základe, v záujme jednotného rozhodovania súdov, zaujíma stanoviská k ich rozhodovacej činnosti vo veciach určitého druhu alebo charakteru, a tak predurčuje ich následný postup aj v iných obdobných veciach (uplatňuje sa záväznosť súdnej judikatúry *erga omnes*) [najvyšší súd, sp. zn. 1 Cdo 185/2006].

9. V reakcii na argumentáciu sťažovateľa prezentovanú v ústavnej sťažnosti, v ktorej spochybňuje relevanciu judikatúry ústavného súdu dôvodiac, že táto nepatrí do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ústavný súd upozorňuje, že požiadavka predvídateľnosti súdnych rozhodnutí ako základný atribút právnej istoty je v zmysle čl. 2 ods. 2 Civilného sporového poriadku napĺňaná prostredníctvom ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít, medzi ktoré sa vzhľadom na potrebu výkladu čl. 2 Civilného sporového poriadku vo funkčnej jednote s čl. 3 Civilného sporového poriadku zaradzujú okrem najvyššieho súdu aj ústavný súd, Európsky súd pre ľudské práva a Súdny dvor Európskej únie. Judikatúra ústavného súdu dotvára precedenčnú záväznosť ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v tom zmysle, že potvrdzuje ústavnú súladnosť dotknutej interpretácie a aplikácie právnej úpravy realizovanej najvyšším súdom.

10. Ústavný súd sa nestotožňuje s tvrdením sťažovateľa, že judikatúra (rozhodovacia prax najvyššieho súdu a ústavného súdu) na ktorú najvyšší súd v namietanom rozsudku poukázal, nie je na posudzovaný prípad, teda na vec sťažovateľa, priliehavá. Sťažovateľ obhajuje toto svoje tvrdenie argumentáciou, že skutkové okolnosti prezentovaných judikátov boli v porovnaní s jeho vecou odlišné. Ústavný súd však sťažovateľa upozorňuje, že podmienkou precedenčnej záväznosti toho-ktorého rozhodnutia nie je absolútna totožnosť so všetkými skutkovými okolnosťami prejednávanej veci. Predpokladom precedenčnej záväznosti je podobnosť týkajúca sa relevantných, ťažiskových okolností prejednávanej veci, a táto podmienka bola v posudzovanom prípade sťažovateľa splnená. Vo veci sťažovateľa všeobecné súdy aplikovali a interpretovali § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka zakazujúci výkon práv a povinností odporujúci dobrým mravom. Špecifickou skutkovou okolnosťou vo veci sťažovateľa bola tá okolnosť, že subjektívnym občianskym právom, o ktorého výkon išlo, bolo uplatnenie námietky premlčania. Najvyšší súd teda pri posúdení dovolacieho dôvodu, ktorý sťažovateľ v podanom dovolaní formuloval, správne zameral svoju pozornosť na ustálenú judikatúru dovolacieho súdu a tiež ústavného súdu, ktorá pojednávala o aplikácii a interpretácii § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka v analogickom kontexte, aký bol prípad sťažovateľa, teda za špecifických okolností výkonu subjektívneho práva, ktorým je vznesenie námietky premlčania. Najvyšší súd poukázal na viaceré rozhodnutia judikujúce podmienky (rozpor s dobrými mravmi), pri splnení ktorých možno vznesenie námietky premlčania odoprieť (rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 441/2013 z 31. marca 2016 a tiež nález ústavného súdu č. k. I. ÚS 33/2012 z 3. októbra 2012), a konštatoval, že odvolací súd, ktorý vo veci sťažovateľa citovaný § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka uplatnil, sa od vymedzenej dovolacej praxe neodklonil.

11. Rovnako sa ústavný súd nestotožňuje ani s tvrdením sťažovateľa, že najvyšší súd neprípustne prekročil svoju právomoc, keď namiesto interpretácie zákona vytvoril novú právnu normu. Z odôvodnenia namietaného rozsudku žiaden takýto postup najvyššieho súdu, o ktorom hovorí sťažovateľ („v prípade škody spôsobenej úmyselne, t. j. aj trestným činom, sa neprihliada na objektívnu zložku premlčacej doby“), nevyplýva.

Najvyšší súd totiž **nejudikoval**, že „bez ohľadu na to, či navrhovateľ márne uplynutie objektívnej premlčacej doby zaviniel alebo nezaviniel, na jej uplynutie sa neprihliadne, a to z dôvodu, že ide o škodu spôsobenú trestným činom, teda úmyselne“.

Najvyšší súd, reflektujúc na zmienenú ustálenú judikatúru, totiž uviedol že „na strane navrhovateľa ako poškodeného existovala objektívna prekážka, ktorá mu bránila uplatniť svoj nárok riadne, v rámci plynutia objektívnej premlčacej doby a ktorou bolo nezistenie konkrétnej osoby zodpovednej za vznik škody (páchateľa trestného činu, ktorým bola škoda spôsobená) v objektívnej premlčacej lehote“. Najvyšší súd na základe uvedeného konštatoval, že navrhovateľ márne uplynutie premlčacej doby nezavinil, pričom pri uplatňovaní svojich práv postupoval s dostatočnou mierou starostlivosti a za takýchto okolností by bolo zamietnutie uplatneného nároku na náhradu škody pre premlčanie popretím princípu spravodlivosti. Z takéhoto konštatovania najvyššieho súdu zásadne nemožno logicky vyvodiť „nové všeobecné pravidlo“, o ktorom hovorí sťažovateľ.

12. Vychádzajúc zo všetkých uvedených čiastkových záverov, ústavný súd vyhodnotil ústavnú sťažnosť sťažovateľa ako zjavne neopodstatnenú a ako takú ju podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov odmietol.

13. Ústavný súd vzhľadom na všetky svoje závery rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. decembra 2021

Peter Molnár
predseda senátu